

*inż. Małgorzata Głowacz**

Tworzenie jednolitego rynku dla produktów ekologicznych

Poprawa sposobu informowania o efektywności środowiskowej

Komisja Europejska za pośrednictwem Komunikatu do Parlamentu Europejskiego i Rady, który ukazał się 9 kwietnia 2013 r. [COM (2013) 196 final z 9 kwietnia 2013 r.] proponuje ogólnounijne metody pomiaru efektywności środowiskowej producentów, zachęcając państwa członkowskie do ich stosowania. Obecnie przedsiębiorstwa, które chcą podkreślić ekologiczność swoich produktów, napotykają wiele przeszkód, ponieważ muszą zdecydować się na jedną z metod propagowanych przez rządy oraz organizacje prywatne i wielokrotnie uiszczać opłaty za udostępnienie informacji ekologicznych. Borykają się też z brakiem zaufania ze strony konsumentów.

Zgodnie z ostatnim badaniem Eurobarometru, poświęconym produktom ekologicznym, 48% europejskich konsumentów jest zdezorientowanych natłokiem informacji, które otrzymują. Panuje powszechne przekonanie, że za podawanymi na wielu etykietach informacjami nie kryje się faktyczna efektywność środowiskowa. Wiele organizacji branżowych apelowało o przyjęcie ogólnoeuropejskiego podejścia bazującego na unijnych ocenach naukowych i analizie cyklu życia.

Zdaniem komisarza ds. środowiska **Janeza Potočnika**: *Aby zdynamizować zrównoważony wzrost gospodarczy, musimy zadbać o to, by obecne na rynku produkty, które wytworzono przy najefektywniejszym wykorzystaniu zasobów i które są najbardziej przyjazne dla środowiska, były znane i rozpoznawalne. Udostępniając konsumentom wiarygodne i możliwe do porównania informacje o wpływie produktów i przedsiębiorstw na środowisko oraz uzyskanych przez nie rekomen-*

dach, dajemy im możliwość wyboru. Pomagając natomiast przedsiębiorstwom w ujednoczeniu stosowanych przez nie metod, przyczyniamy się do zmniejszenia ponoszonych przez nie kosztów i obciążeń administracyjnych.

Większy udział produktów ekologicznych w rynku przynosi nie tylko społeczne korzyści w postaci ograniczenia zmian w środowisku naturalnym i większego zadowolenia konsumentów, ale również dzięki bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów naturalnych – potencjalne korzyści całej gospodarki. Przedsiębiorstwa działające w sposób ekologiczny ulepszają własne procesy, wywierają wpływ na dostawców i inne podmioty, włączają ponadto tzw. myślenie w kategoriach cyklu życia do strategii i procesu podejmowania decyzji, w bezpośredni i pośredni sposób minimalizują oddziaływanie na środowisko swojej działalności. Na podstawie danych Departamentu ds. Biznesu, Innowacji i Umiejętności z 2012 r., wartość światowego rynku niskoemisyjnych i ekologicznych towarów oraz usług szacuje się na 4,2 bln EUR, z czego na UE przypada 21%. Rynek ten wzrasta średnio 4% rocznie, zwiększa się też konkurencja między przedsiębiorstwami w zdobywaniu udziału w tym rynku. Ponadto produkty ekologiczne mogą przyczynić się do zmniejszenia kosztów produkcji, łatwiej nadają się do recyklingu lub ponownego ich użycia, a to oznacza, że przyczyniają się do lepszego i mniej kosztownego dla całego społeczeństwa gospodarowania odpadami.

Wiele przedsiębiorstw zainteresowanych handlem transgranicznym napotyka wiele przeszkód w handlu produktami wprowadzanymi do obrotu jako ekologiczne w ramach jednolitego rynku. Przy tym zasada wzajemnego uznawania na jednolitym rynku wyda-

je się nieskuteczna, gdyż eksporterzy są zobligowani do stosowania krajowych metod informowania zrozumiałych dla konsumentów (np. krajowych systemów oznakowania ekologicznego), tak aby nie znaleźć się w niekorzystnej sytuacji w stosunku do lokalnych producentów.

Ogólnym celem działań mających na celu poprawę sposobu informowania o efektywności środowiskowej jest przede wszystkim ułatwienie wszystkim zainteresowanym stronom, w tym użytkownikom całego łańcucha dostaw, dostępu do jasnych, rzetelnych i porównywalnych informacji. Działania i rozwiązania strategiczne UE w tym obszarze mają na celu większą integrację rynku wewnętrznego, na którym naprawdę ekologiczne produkty i przedsiębiorstwa będą w pełni uznawane przez konsumentów. Obecnie stosowane są różne metody do pomiaru i analizy porównawczej efektywności środowiskowej, a ich wyniki nie są porównywalne.

Komisja Europejska, na podstawie współpracy z zainteresowanymi podmiotami i kręgami naukowymi, opracowała dwie rzetelne i kompleksowe metody oceny i porównywania efektywności środowiskowej:

- **metodę oznaczania śladu środowiskowego produktów (PEF);**
- **metodę śladu środowiskowego przedsiębiorstw (OEF).**

Metody te wymagają, aby do celów porównań opracować dodatkowo zasady dotyczące: kategorii śladu środowiskowego produktów (PEFCR) oraz przedsiębiorstw (OEF SR). Metody będą służyć do przełożenia ogólnych przepisów dotyczących metod PEF i OEF na konkretne kategorie, dzięki czemu będzie możliwe porównanie cech w ramach danej kategorii. W porównaniu z innymi dotychczasowymi metodami, PEF i OEF zapewniają:

* Instytut Techniki Budowlanej

- jednoznaczna identyfikację potencjalnych kategorii oddziaływania na środowisko, które należy zbadać w celu przeprowadzenia kompleksowej oceny cyklu życia;

- wymaganie kwantyfikacji jakości danych;
- ustalenie minimalnych wymagań dotyczących jakości danych;
- bardziej precyzyjne instrukcje dotyczące traktowania niektórych krytycznych aspektów badania LCA (np. recykling).

W ramach inicjatywy KE proponuje ponadto trzyletni etap testowania, podczas którego zainteresowane strony wraz z KE ocenią skuteczność przedstawionych metod oraz możliwość ich wykorzystania na całym jednolitym rynku. Okres testów powinien rozpocząć się tuż po przyjęciu komunikatu, natomiast otwarte zaproszenie do dobrowolnego udziału w inicjatywie zostanie opublikowane przez Komisję Europejską na stronach internetowych poświęconych śladowi środowiskowemu produktu i śladowi środowiskowemu przedsiębiorstwa:

http://ec.europa.eu/environment/eusdd/product_footprint.htm

http://ec.europa.eu/environment/eusdd/corporate_footprint.htm

Do udziału w przedsięwzięciu zaproszone zostaną przedsiębiorstwa, organizacje branżowe i organizacje zrzeszające zainteresowane strony z UE i spoza UE. Wyniki testów będą podlegały niezależnej wzajemnej ocenie,

podczas której uwzględnione zostaną również metody alternatywne. W przypadku pozytywnego zakończenia testów, Komisja Europejska przeprowadzi dalsze konsultacje z zainteresowanymi stronami dotyczące uzyskania największych korzyści z tej inicjatywy, np. dzięki lepszemu projektowaniu i etykietowaniu produktów. Ponadto państwu członkowskim, przedsiębiorstwom, organizacjom prywatnym oraz kręgom finansowym zalecono, na zasadzie dobrowolności, stosowanie wymienionych metod pomiaru efektywności środowiskowej przez cały okres życia. KE sformułowała również zbiór zasad, które należy stosować przy podawaniu informacji o efektywności środowiskowej, do których należą m.in. przejrzystość, dostępność i przystępność, wiarygodność, kompletność, porównywalność oraz jasność.

Po etapie pilotażowym KE dokona oceny postępów, a następnie podejmie decyzję o drugim etapie prac, który stanowić będzie rozwinięcie pogłębionej oceny wyników trzyletniego okresu testów oraz dodatkowych działań. Na podstawie tej oceny KE podejmie decyzję w sprawie dalszego zastosowania metody śladu środowiskowego.

Omawiane prace przyczynią się do realizacji planu działania na rzecz oszczędnej Europy [COM (2011) 571 final], zwłaszcza jego części dotyczącej zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Planowane prace obejmują przede wszystkim ustanowienie wspólnego

podejścia opartego na ocenie całego cyklu życia, umożliwiającego państwu członkowskim oraz sektorowi prywatnemu ocenę efektywności środowiskowej produktów, usług, przedsiębiorstw, informowanie o niej i jej porównywanie, a także udostępnianie pełniejszych informacji na temat śladu środowiskowego produktów. Utworzenie jednolitego rynku produktów ekologicznych ogłoszono jako jedno z kluczowych działań w Akcie o jednolitym rynku z 2011 r. [COM (2011) 206 final z 13.4.2011] oraz w aktualizacji komunikatu w sprawie polityki przemysłowej z 2012 r. [COM (2012) 582 final z 10.10.2012].

Metody śladu środowiskowego zostały opracowane przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej. Ich podstawę stanowi ocena cyklu życia, a zatem mogą one obejmować wpływ na środowisko oraz proponować możliwości usprawnień produktu lub grupy produktów w przypadku organizacji od momentu wydobycia surowców do momentu utylizacji produktu.

Omawiany komunikat wytycza kierunek działań Komisji Europejskiej na najbliższe trzy lata, która w porozumieniu z zainteresowanymi podmiotami będzie stopniowo włączała opisane w nim metody do swojego systemu ekozarządzania i audytu (EMAS), zielonych zamówień publicznych (GPP) oraz oznakowania ekologicznego UE. Odnośnik do komunikatu: <http://www.ec.europa.eu/environment/eusdd/smgp/index.htm>.

- **Deklaracje środowiskowe I typu (ISO 14024)**
program certyfikowanego etykietowania środowiskowego ustalający wieloparametrowe ostre kryteria, które muszą zostać spełnione przez produkt w celu uzyskania możliwości oznakowania
- **Deklaracje środowiskowe II typu (PN-EN ISO 14021)**
zweryfikowane pojedyncze stwierdzenia środowiskowe dla wyrobów, technologii i usług budowlanych oraz obiektów budowlanych wskazujące jedną cechę ekologiczną (np. „wyrób nie zawiera substancji toksycznych”, „wyrób o zmniejszonym zużyciu energii”, „zredukowana emisja CO₂” i wiele innych)
- **Deklaracje środowiskowe III typu (EN 15804)**
zbiór danych środowiskowo-technicznych charakteryzujących zużycie zasobów i emisje w poszczególnych fazach istnienia wyrobu (np. emisja kg/CO₂ na jednostkę wyrobu). Ten typ deklaracji będzie narzędziem wdrażania zrównoważonego rozwoju do przepisów
- **Efektywność energetyczna budynków**
jeden z podstawowych aspektów oceny środowiskowej budynku, dotyczy obliczeniowego zapotrzebowania na energię zmniejszonego w porównaniu z aktualnymi wymaganiami przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań architektonicznych, konstrukcyjnych, materiałowych, instalacyjnych oraz wykorzystanie OZE

